

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง การวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน

โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม

กรณีศึกษา ชุมชนพฤษภูมิ - น้อยใน

จัดทำโดย นายชาติชาย นาคเกษม

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการ

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม

หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๕

สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๙

๑. ชื่อเรื่อง การวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม

กรณีศึกษา ชุมชนพฤษกษอุดม – น้อยใน พื้นที่รับผิดชอบของสถานีดับเพลิงบางขุนนนท์

๒. หลักการและเหตุผล

เนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์กลางความเจริญในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการบริการต่างๆ เป็นแหล่งที่มีการจ้างแรงงานเป็นจำนวนมาก ทำให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยจากต่างจังหวัดเดินทางมาประกอบอาชีพ และพักอาศัยอยู่ในชุมชนอย่างหนาแน่น ซึ่งจากการสำรวจพบว่า ในกรุงเทพมหานครมีประชาชนตามทะเบียนราษฎร และประชากรแฝงประมาณ ๑๐-๑๒ ล้านคน มีชุมชนประมาณ ๑,๙๘๑ ชุมชน ซึ่งโดยสภาพทั่วไปชุมชนจะมีสภาพบ้านเรือนประชาชนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น สภาพถนน ตรอก ซอยต่างๆ ภายในชุมชนมีขนาดเล็ก และคับแคบ ไม่สะดวกแก่การสัญจร และเข้าระงับอัคคีภัย โดยสถิติย้อนหลังในเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ มีเหตุเพลิงไหม้เกิดขึ้นรวม ๓๖๔ ครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีเหตุเพลิงไหม้รวม ๓๗๒ ครั้ง และในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ มีเหตุเพลิงไหม้อาคารรวม ๓๘๖ ครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมถึงการใช้อุปกรณ์ดับเพลิง และการอพยพหนีไฟ การให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวแก่ประชาชน ประกอบกับได้มีการก่อวินาศกรรมลอบวางระเบิดในกรุงเทพมหานคร การหาข่าวเพื่อป้องกันภัยที่อาจเกิดขึ้นเป็นเรื่องจำเป็น โดยให้เจ้าหน้าที่ที่เข้าไปให้ความรู้แก่ประชาชนตามชุมชนต่างๆ เกาะติดมวลชน รวมทั้งแสวงหาข่าวรายงานต่อหน่วยงานเพื่อช่วยป้องกันเหตุร้ายได้อีกทางหนึ่ง

สถานีดับเพลิงบางขุนนนท์ สังกัด กองปฏิบัติการดับเพลิง ๔ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รับผิดชอบพื้นที่ ๒ สำนักงานเขต คือ สำนักงานเขตบางกอกน้อย และสำนักงานเขตตลิ่งชัน โดยสำนักงานเขตบางกอกน้อยมีชุมชน จำนวน ๔๑ ชุมชน และสำนักงานเขตตลิ่งชันมีชุมชน จำนวน ๔๒ ชุมชน รวมทั้งหมด ๘๓ ชุมชน โดยได้ยกชุมชนพฤษกษอุดม-น้อยใน เป็นกรณีศึกษา เนื่องจากชุมชนดังกล่าวมีสภาพเป็นบ้านไม้ บ้านไม้กึ่งตึก ทั้งใหม่และเก่าปลูกติดต่อกันค่อนข้างหนาแน่น ซึ่งมีทั้งประกอบกิจการค้าขาย และพักอาศัย (ชุมชนแออัด) อยู่ร่วมกัน และจากสถิติย้อนหลังกรณีเหตุเพลิงไหม้บ้านเรือนประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของ สถานีดับเพลิงบางขุนนนท์ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เกิดเหตุจำนวน ๑๒ ครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เกิดเหตุจำนวน ๓๕ ครั้ง และในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ มีเหตุเพลิงไหม้อาคารรวม ๔๐ ครั้ง จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการให้ความรู้ในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมทั้งการให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดทำแผนการอพยพหนีไฟในชุมชน เพื่อเป็นการระงับเหตุในเบื้องต้นไม่ให้ติดต่อกลุกลามขยายวงกว้าง ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะไปถึงที่เกิดเหตุ

ลักษณะทั่วไปของชุมชน

ที่ตั้ง ในซอยวัดน้อยใน ถนนชัยพฤกษ์ แขวงตลิ่งชัน เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

ทิศเหนือ วัดชัยพฤกษ์มาลา

ทิศใต้ คลองสวนแดน

ทิศตะวันออก คลองบางกอกน้อย

ทิศตะวันตก โรงเรียนที่ปังกร(วัดน้อยใน) ถนนชัยพฤกษ์

สภาพการครอบครองที่ดิน ตั้งอยู่ในเขตวัดน้อยใน

จำนวนพื้นที่ มีเนื้อที่ประมาณ ๓๘ ไร่

สภาพโดยทั่วไป ประชาชนปลูกบ้านเรือนติดต่อกันหนาแน่น ส่วนใหญ่เป็นบ้านไม้สองชั้น โดยมีทางเดิน ค.ส.ล. เชื่อมต่อกันทั้งชุมชน กรรมสิทธิ์ในที่ดินบางส่วนยังเช่าที่ดินวัด และบางส่วนเป็นของประชาชนเอง

โครงสร้างประชากร

จำนวนบ้าน ๑๓๑ หลังคาเรือน

จำนวนครอบครัว ๑๗๑ ครอบครัว

จำนวนประชากร ๕๖๔ คน

ชาย ๒๗๒ คน

หญิง ๒๙๒ คน

โดยที่การบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ภายใต้การนำของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดนโยบาย ๖ ด้านคือ

- กรุงเทพมหานครแห่งความปลอดภัย
- มหานครแห่งการเรียนรู้
- มหานครแห่งความสุข
- มหานครแห่งโอกาส
- มหานครสีเขียว
- มหานครแห่งอาเซียน

ซึ่งกำหนดแนวทางในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนโดยเฉพาะนโยบายด้านความปลอดภัย มุ่งเน้นการปฏิบัติงานให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานครมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล หรือตามที่ร้องขอ โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็น “องค์กรชั้นนำด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร”

พันธกิจ/ภารกิจ ของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรุงเทพมหานคร มีดังนี้

๑. ด้านการป้องกันก่อนเกิดเหตุ ดำเนินการเตรียมการป้องกันอัคคีภัยจะบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมในการป้องกันอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น ดังนั้นการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านการระงับเหตุ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดำเนินการภารกิจดังกล่าว จึงจัดทำแผนเผชิญเหตุโดยสนธิกำลังระหว่างหน่วยงานในสังกัด และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้การเข้าทำการดับเพลิงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว รวมทั้งร่วมกับชุมชนต่างๆ ในการจัดทำแผนอพยพหนีไฟ นอกจากนี้ยังได้กำหนดมาตรการเป็นการป้องกันและบรรเทาภัยของกรุงเทพมหานคร

๓. ด้านการฟื้นฟูและสงเคราะห์ โดยให้การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ๕๐ เขต โดยมอบถุงยังชีพ เครื่องอุปโภคบริโภค เงินทุนประกอบอาชีพ ค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยนั้น ชุมชนมีทัศนคติที่ดีในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนตนเอง โดยเฉพาะผู้นำชุมชนมีความสนใจมุ่งมั่นร่วมกันทุกขั้นตอนตั้งแต่การป้องกัน ก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ

แนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

- กิจกรรมการพัฒนาชุมชนจะต้องเริ่มจากประชาชนที่จะเป็นผู้ริเริ่มเนื่องจากเป็นผู้รู้ปัญหาของชุมชนและความต้องการของตนเอง

- แนวทางการพัฒนา ต้องพิจารณาจากขีดความสามารถของชุมชน

- ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการกำหนดกิจกรรมการวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยของสมาชิกของชุมชน มีการทำงานเป็นกลุ่มในรูปองค์กรชุมชน

- สมาชิกในชุมชนควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนให้มากที่สุด

- ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ภาครัฐ เช่น สำนักงานเขต, การเคหะแห่งชาติ, สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, การประปานครหลวง เป็นต้น ภาคเอกชน เช่น มูลนิธิองค์กรทางการกุศลต่างๆ

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

๓.๒ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่

๓.๒ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนตระหนักถึงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากอัคคีภัย

๓.๔ เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจของประชาชนในชุมชนเป้าหมาย (ชุมชนพฤกษอุดม-น้อยใน) ด้านความปลอดภัยจากอัคคีภัย

๔. เป้าหมาย

ทำให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนพฤกษอุดม-น้อยในมีความพร้อมและมีความรู้ในการป้องกันและระงับอัคคีภัยอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชนตนเองได้ในปีงบประมาณพ.ศ. ๒๕๕๙

๕. ความรู้ที่นำมาใช้จัดทำรายงาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การใช้หลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

ธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือเป็นหลักของการบริหารสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และให้ความสำคัญกับประชาชนเพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี

ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่ดีเป็นหลักในการนำมาปกครองประเทศให้เกิดความสงบสุข โดยยึดหลักพื้นฐาน ๖ ประการ คือ

๑. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมาย การกำหนดกฎ กติกา และมีการปฏิบัติตามกฎ กติกาที่ตกลงไว้อย่างเคร่งครัด โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน

๒. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริ่งใจ ขยันอดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัย

๓. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนไทยในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์กรให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

๔. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำประชาพิจารณ์ การร่วมลงประชามติ หรืออื่นๆ ที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

๕. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

๖. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และมีการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัย พิจารณาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จ โดยการนำเครื่องมือการบริหารโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบ SWOT ANALYSIS เพื่อนำผลที่ได้ไปกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ดังนี้

จุดแข็ง (Strength) ได้แก่

เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางขุนนนท์ มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และประสบการณ์ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย เนื่องจากสถานีดับเพลิงบางขุนนนท์เป็นสถานที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือจากประชาชนในการปฏิบัติงานในการป้องกันและระงับอัคคีภัย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ดับเพลิงบางขุนนนท์มีจิตสำนึกที่ดีในการช่วยเหลือประชาชน

จุดอ่อน (Weakness) ได้แก่

๑. เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางส่วนอาจมีทัศนคติว่าเป็นการเพิ่มงาน อาจไม่ให้ความร่วมมือหรือไม่ตั้งใจในการปฏิบัติงาน

๒. เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓. ขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดับเพลิงชุมชน เช่น ถังดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดทาบหามพร้อมอุปกรณ์ เช่น สายส่งน้ำดับเพลิง หัวฉีด เป็นต้น

โอกาส (Opportunity) ได้แก่

๑. ประชาชนผู้พักอาศัยอยู่ในชุมชนตระหนักถึงอันตราย ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินเมื่อเกิดอัคคีภัย พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือในการป้องกันและระงับอัคคีภัย

๒. เจ้าของที่ดิน เช่น สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ กรมธนารักษ์ หรือหน่วยงานการกุศล อาสาสมัคร นักการเมืองท้องถิ่น ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนากรุงเทพมหานคร ยุทธศาสตร์ที่ ๔ คือ การพัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดี และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์หลัก ดังนี้

-ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๔: การพัฒนาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง

-กลยุทธ์หลักที่ ๔.๔.๕: การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

อุปสรรค (Threats) ได้แก่

๑. นโยบายกรุงเทพมหานครไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติการเชิงรุก หรือด้านการป้องกัน

๒. ผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการดำเนินการสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันและระงับอัคคีภัยมีการเปลี่ยนแปลงตามวาระการดำรงตำแหน่ง และประชากรในชุมชนมีการย้ายเข้า และย้ายออกจากชุมชน ทำให้ขาดความต่อเนื่องผลักดันให้เกิดความยั่งยืน

๓. ขาดความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน

๔. ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ

๕. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่ตระหนักถึงนโยบายเชิงรุกด้านการป้องกันฯ

แนวทางแก้ไขเพื่อดำเนินการไปสู่ปัจจัยความสำเร็จ มีดังต่อไปนี้

๑. เสนอเหตุผลและความจำเป็นต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาอนุมัติงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงในชุมชน รวมทั้งการฝึกอบรม

๒. จัดให้มีการอบรมอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อให้ชุมชนมีทักษะการป้องกันไม่ให้เกิดอัคคีภัย

๓. กระตุ้นเจ้าหน้าที่ในสถานดับเพลิงทุกคนตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบในการทำงานเชิงรุกด้านการป้องกันฯ มากกว่าด้านการระงับอัคคีภัย และเสริมสร้างคุณลักษณะของเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔. ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกับชุมชน เช่น สำนักงานเขต เจ้าของที่ดิน สถานีตำรวจ องค์การการกุศลในพื้นที่ อาสาสมัคร นักการเมืองท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการ แก้ไขปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ ขั้นเตรียมการ

๖.๑.๑ ประสานประธานชุมชน เพื่อกำหนดวัน เวลา จำนวนผู้เข้ารับการอบรม สถานที่ฝึกสำหรับการฝึกอบรม

๖.๑.๒ ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับการสนับสนุนการอบรมให้ความรู้การป้องกัน และระงับอัคคีภัย เช่น สำนักงานเขต เจ้าของที่ดิน สถานีตำรวจท้องที่ องค์การการกุศล อาสาสมัคร และนักการเมืองในพื้นที่

๖.๑.๓ ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนสำรวจจัดทำข้อมูลชุมชน เช่น สถานที่ตั้ง ชื่อประธานชุมชน จำนวนบ้านเรือน จำนวนประชากร ลักษณะสิ่งปลูกสร้าง แหล่งน้ำธรรมชาติ หัวประปาดับเพลิง และอุปกรณ์ดับเพลิงในชุมชน

๖.๑.๔ ร่วมกับคณะกรรมการชุมชนจัดทำแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนทุกขุตอน-น้อยใน และประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อให้ทราบแผนงาน และร่วมจัดทำแผนงานการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการป้องกันและระงับอัคคีภัย เสนอผู้บังคับบัญชาอนุมัติ

๖.๑.๕ กำหนดหลักสูตรในการอบรมให้ความรู้ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย และจัดทำร่างแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนซึ่งจะต้องสอดคล้องกับแผนเผชิญเหตุเพลิงไหม้ชุมชนของสถานี พร้อมทั้งรายงานผู้บังคับบัญชาเพื่อขออนุมัติแผน

๖.๑.๖ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการอบรมให้ความรู้การป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชน

๖.๒ ขั้นดำเนินการการป้องกันและระงับอัคคีภัย ประกอบด้วย

๖.๒.๑ เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางขุนนนท์ดำเนินการฝึกอบรมป้องกันและระงับอัคคีภัยเพื่อให้ ความรู้ ทักษะการป้องกันและระงับอัคคีภัยกับประชาชนในชุมชน โดยผู้เข้ารับการอบรมประมาณ ๑๐๐ คน เพื่อให้เกิดความตระหนักในการป้องกันตนเองจากอัคคีภัย โดยแบ่งเป็น ภาคทฤษฎี และปฏิบัติ ดังนี้

- ภาคทฤษฎี โดยการอบรมให้ความรู้ด้วยวิธีการบรรยาย ประกอบวีดิทัศน์ มีหัวข้อสำคัญ ดังนี้

๑. องค์ประกอบของไฟ
๒. ประเภทของไฟ และวิธีการดับไฟ
๓. ประเภทของเครื่องดับเพลิง
๔. สาเหตุของการเกิดไฟในชุมชน
๕. การป้องกันบ้านให้พ้นจากอัคคีภัย
๖. การอพยพหนีไฟและการปฐมพยาบาล
๗. การจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัย

ภาคปฏิบัติ การฝึกปฏิบัติการดับเพลิงโดยการจำลองสถานการณ์การเกิดเหตุเพลิงไหม้ และให้ประชาชนทำการดับเพลิงด้วยอุปกรณ์ที่มีอยู่ในบ้านและชุมชน ฝึกการดับเพลิงเป็นทีม

๑. การใช้ถังดับเพลิงชนิดผงเคมีแห้ง
๒. การใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาคาบหามพร้อมอุปกรณ์
๓. การปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้ได้รับบาดเจ็บ

๖.๒.๒ ประชาชนในชุมชนร่วมกันจัดทำแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนซึ่งประกอบด้วย

ก. แผนการตรวจตราชุมชน การเฝ้าระวังป้องกันการเกิดอัคคีภัย และสำรวจความปลอดภัย โดยชุมชนมอบหมายหน้าที่การดำเนินการตามแผนที่กำหนด มีรายละเอียดดังนี้

- ตรวจสอบความพร้อมของถังดับเพลิงในชุมชน
- ตรวจสอบความพร้อมของเครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาคาบหาม และการบำรุงรักษา
- เฝ้าระวังกิจกรรมอันอาจก่อให้เกิดอัคคีภัย เช่น การเผาขยะ
- การกำจัดแหล่งสะสมเชื้อเพลิงต่างๆ เช่น หญ้าแห้ง กองขยะ วัชพืช
- จัดทำผังการติดต่อสื่อสาร และระบบการแจ้งเตือนกรณีเกิดเหตุเพลิงไหม้

ข. แผนการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน หรือแผนเผชิญเหตุ เพื่อกำหนดภารกิจหน้าที่การเข้ารับเหตุเพลิงไหม้เบื้องต้น โดยมีขั้นตอนดังนี้

- การดับเพลิงโดยผู้พบเหตุคนแรกด้วยถังดับเพลิงชนิดมือถือที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุ
- การดับเพลิงโดยใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาคาบหาม เมื่อไม่สามารถดับเพลิงด้วยถังดับเพลิงชนิดมือถือ ทีมดับเพลิงประจำชุมชนต้องใช้เครื่องสูบน้ำดับเพลิงชนิดหาคาบหามเข้าทำการดับเพลิงหรือเพื่อป้องกันการติดต่อลุกลาม
- การแจ้งเหตุเมื่อไม่สามารถดับเพลิงได้ในเบื้องต้น และเพื่อป้องกันความตื่นตระหนก ให้มีการกำหนดตัวบุคคลมากกว่า ๑ คน เพื่อแจ้งเหตุ หรือขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือโทรศัพท์หมายเลข ๑๙๙ หรือทางวิทยุสื่อสาร

ค. แผนการอพยพหนีไฟในชุมชน เพื่อการอพยพประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและต้องมีความปลอดภัย โดยต้องมีการซ้อมแผนการอพยพอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- กำหนดจุดรวมพลและเส้นทางเพื่ออพยพประชาชนไปยังที่ปลอดภัย ซึ่งอาจมีมากกว่า ๑ จุด และตรวจนับผู้ที่อาจติดค้างอยู่ในบ้าน เพื่อแจ้งให้เจ้าหน้าที่ดับเพลิงทราบเพื่อเข้าทำการช่วยเหลือ
- กำหนดผู้นำทางหนีไฟ เมื่อเกิดเพลิงไหม้จะเกิดความตื่นตระหนก มีผู้นำทางกำหนดไว้ในแผน อาจกำหนดไว้มากกว่า ๑ คน
- การปฐมพยาบาล เมื่อเกิดเหตุอาจมีผู้ได้รับบาดเจ็บ การปฐมพยาบาลเป็นการบรรเทาอาการบาดเจ็บก่อนนำส่งโรงพยาบาล
- การรักษาทรัพย์สิน ควรกำหนดให้มีผู้ที่ทำหน้าที่รักษาทรัพย์สินที่มีการเคลื่อนย้ายออกมาให้ปลอดภัยจากมิถุนาชีพ

ง. แผนการบรรเทาทุกข์ภายหลังเพลิงสงบ

- การบรรเทาทุกข์เป็นการช่วยเหลือกันเองของคนในชุมชนกันเอง จากผู้ที่ไม่ประสบภัยรอการช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ โดยชุมชนจัดตั้งศูนย์ชั่วคราว อาจใช้จุดรวมพลหรือศาลาประชาคมประจำชุมชน การช่วยเหลือด้านอาหาร เสื้อผ้า และที่พักชั่วคราว
- ประธานชุมชนหรือคณะกรรมการชุมชนประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขต มูลนิธิ ฝ่ายบรรเทาสาธารณภัย สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นักการเมือง การไฟฟ้านครหลวง การประปานครหลวง เป็นต้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ๑ ผู้บริหารสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อนุมัติโครงการและงบประมาณ
- ๒ หัวหน้าสถานีดับเพลิงพิจารณาให้ความเห็นชอบเสนอโครงการและติดตามผล
- ๓ ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลเสนอโครงการ ดำเนินการจัดกิจกรรม ประสานผู้เกี่ยวข้อง ติดตามประเมินผลโครงการ
- ๔ เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบางขุนนนท์ ร่วมดำเนินการ
- ๕ ผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนทุกคน
- ๖ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน นักการเมืองท้องถิ่นให้การสนับสนุนโครงการ

๗. ระยะเวลาดำเนินการ

ดำเนินการในงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๙ ถึงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๙

๘. งบประมาณ

งบประมาณของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๙. แนวทางการติดตามผลและประเมินผล

๙.๑ ระดับผลผลิต (Output)

- การวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนมุ่งเน้นให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณภัย เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือเหตุเพลิงไหม้หรือสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้นทุกรูปแบบในอนาคต เพื่อลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน
- การวางแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยในชุมชนเป็นการป้องกันที่ต้นเหตุของปัญหาการเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน เป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ด้านความปลอดภัยตามนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร
- เป็นการเสริมสร้างทัศนคติให้กับประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือเหตุเพลิงไหม้หรือพิบัติภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต
- ให้ชุมชนพสกษอุดม-น้อยใน และชุมชนเป้าหมายอื่นๆมีความร่วมมือ ความเข้าใจ และความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างหน่วยงานราชการ

๙.๒ ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

- ผู้ผ่านการฝึกอบรมมีความรู้ ทักษะในการป้องกันและระงับอัคคีภัยเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๐ โดยเปรียบเทียบ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม (Pretest- Posttest)
- มีผู้เข้าร่วมจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยไม่น้อยกว่า ๘๐ คน
- อัตราการเกิดอัคคีภัยในชุมชนลดลง ร้อยละ ๘๐
- ระดับของความรุนแรงกรณีเกิดเหตุเพลิงไหม้ลดลง ร้อยละ ๘๐
- ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจในแผนป้องกันและระงับอัคคีภัยที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน ร้อยละ ๘๐

๙.๓ วิธีการประเมินผล

- ประเมินจากการทดสอบความรู้ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม (Pretest-Posttest)
- ประเมินจากจำนวนผู้เข้าร่วมจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน
- ประเมินจากสถิติการเกิดอัคคีภัย ภายในปีงบประมาณที่ผ่านมา
- ประเมินจากการสำรวจความเสียหายของการเกิดเหตุเพลิงไหม้
- ประเมินจากความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน ในด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย

๙.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

- แบบทดสอบความรู้ ก่อน-หลัง การฝึกอบรม (Pretest-Posttest)
- แบบรายงานผลการจัดทำแผนการป้องกันและระงับอัคคีภัยของชุมชน
- รายงานสถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน
- รายงานสำรวจความเสียหายของการเกิดเหตุเพลิงไหม้
- แบบประเมินความคิดเห็นของประชาชนในชุมชน

๑๐. ข้อเสนอแนะ

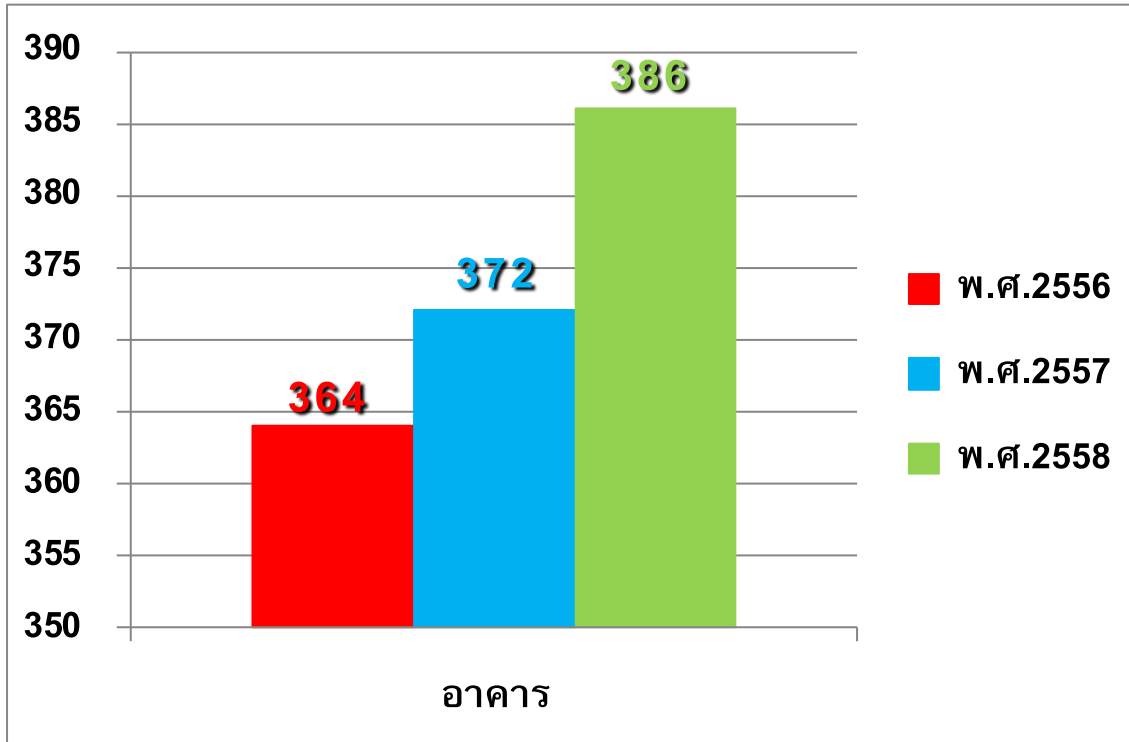
๑๐.๑ ควรให้มีการร่วมวางแผนฝึกอบรมเพื่อเป็นการทบทวนอย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๑๐.๒ ควรมีการจัดให้ผู้ผ่านการฝึกอบรม หรือทีมดับเพลิงในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับชุมชนอื่นๆ หรือหน่วยงานภายนอก

๑๐.๓ ปัญหาความขัดแย้งกันเองภายในชุมชน อาจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการมีส่วนร่วมด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัย ซึ่งต้องแก้ปัญหาคความขัดแย้ง โดยการให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เหมาะสม และมีความพึงพอใจด้วยกันทุกฝ่าย

๑๐.๔ ควรมีการจัดสรรงบประมาณต่อเนื่องในการจัดทำแผนและการฝึกอบรม ในการให้ความรู้การฝึกซ้อมตามแผนเพื่อรับมือด้วยความไม่ประมาท เพราะเหตุอาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

แผนภูมิที่ ๑
แสดงสถิติเหตุเพลิงไหม้อาคารในกรุงเทพมหานคร
ย้อนหลัง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘)

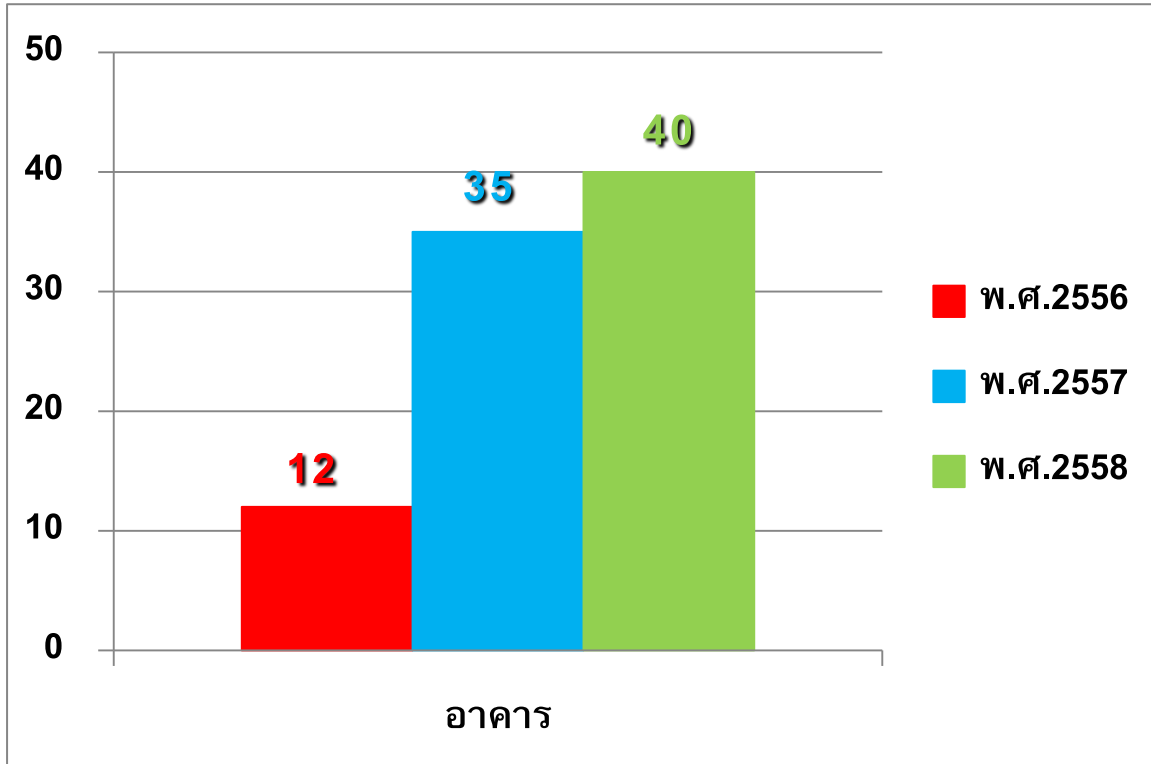

ที่มา : ฝ่ายการสื่อสาร สปภ.กทม.

แผนภูมิที่ ๒

แสดงสถิติเหตุเพลิงไหม้อาคารท้องที่สถานีดับเพลิงบางขุนนนท์

ย้อนหลัง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๘)

ที่มา : ฝ่ายการสื่อสาร สปภ.กทม.